

Diskriminacija, rasizmas, antisemitizmas ir kitos nepakantumo apraiškos

2006 metais buvo užfiksuoti diskriminacijos, rasizmo, antisemitizmo ir kitokio nepakantumo atvejai, kurie atspindi visuomenės neigiamus stereotipus apie tam tikras rasines, etnines, religines ir socialines grupes bei aukštą nepakantumo lygį jų atstovams. Labiausiai nemėgiama ir diskriminuojama tautinė grupė Lietuvoje išliko romai. Pastebimai augo nepalankumas musulmonams bei pabėgėliams. Lietuvoje vangiai reaguojama ir neefektyviai nagrinėjami diskriminacijos bei neapykantos atvejai.

Romų bendruomenės integravimo problemos

Nesprendžiamos Lietuvos romų problemos⁶⁵ tapo tarptautinio dėmesio objektu. 2006 metais Lietuva sulaukė neigiamo dviejų tarptautinių institucijų – Europos Komisijos kovai su rasizmu ir netolerancija⁶⁶ bei Jungtinių Tautų Rasinės diskriminacijos panaikinimo Komiteto⁶⁷ – įvertinimo. Komisija ir Komitetas išreiškė susirūpinimą dėl priešiško ir diskriminacinio požiūrio į romų bendruomenės narius, pažymėjo, kad nėra sprendžiamos užsisenėjusios jų socialinės problemos – užimtumo, aprūpinimo būstu, sveikatos priežiūros, švietimo.

2006 metais valdžios institucijos nesimė veiksmingų priemonių mažinti romų atskirtį, skurdą, neraštingumą, griauti eskaluojamus neigiamus stereotipus apie romus bei kovoti prieš jų diskriminaciją. Romų integracijos programos ruošimas tęsiasi jau kelis metus, o Vyriausybės 2006 metų rugsėjį patvirtintoje *Nacionalinėje anti-diskriminacinėje 2006–2008 metų programoje* konkrečios priemonės pažeidžiamų grupių, tame tarpe ir romų, padėčiai gerinti nėra aktyvios ir tiesioginės.

Politikų ir valdininkų nenoras imtis ryžtingų žingsnių neretai yra paaiškinamas tuo, kad esą Lietuvos piliečių lygybės principas neleidžia teikti išskirtinę paramą atskirtį patiriančioms grupėms. Šis požiūris yra klaidingas ir juo dangstomasi vengiant formuluoti ir įgyvendinti veiksmingą integracinę politiką. ES lygybės direktyvos apibrėžia pozityvią diskriminaciją ir nedraudžia valstybėms imtis specialių priemonių padėti pažeidžiamoms grupėms. Europos Komisija kovai su rasizmu ir netolerancija bei Rasinės diskriminacijos panaikinimo Komitetas skatina Lietuvos valstybę imtis papildomų priemonių, sprendžiant socialines romų bendruomenės problemas. Pozityvių integracinių priemonių formulavimas bei įgyvendinimas turėtų tapti neatsiejama dalimi valstybės politiką šioje srityje formuojančių ir įgyvendinančių valstybės institucijų darbuotojų kompetencijos ugdymo dalimi.

Nemažiau svarbus yra visuomenės švietimas, nes Lietuvos gyventojai išsiskiria itin nepalankiu požiūriu į romus. Dauguma Europos gyventojų (64 %) mano, kad labiausiai paplitusi diskriminacija yra dėl etninės kilmės. Santykinai mažiausiai gyventojų Lietuvoje mano, jog yra paplitusi diskriminacija dėl tautybės (23 %). Tačiau du trečdaliai visuomenės sutinka, kad buvimas romu (čigonu) sukelia sunkumą.⁶⁸ Tuo pačiu metu romų kaimynystėje gyventi nepageidautų 75 % apklaustųjų.⁶⁹

Neigiamas visuomenės nuostatas sustiprina kai kurių valstybės institucijų bei žiniasklaidos šališki veiksmai. Žmogaus teisių požiūriu, viena aktualiausių problemų yra asmens etninės kilmės (tautybės) viešinimas. Romai – labiausiai Lietuvos žiniasklaidoje kriminalizuojama etninė grupė, siejama su nusikaltimais ir narkotikų platinimu. Nors pastaraisiais metais skelbiant informaciją žiniasklaidoje apie nusikaltimus, kur kas rečiau yra minima asmens tautybė, tačiau romų atveju tai greičiau išimtis.⁷⁰

Asmens tautybės viešas skelbimas kriminalinėse suvestinėse buvo beveik išnykęs, tačiau pastaraisiais metais (2005–2006 metais) policijos viešai skelbiamoje informacijoje ši praktika sugrįžo.⁷¹ Kitas aspektas, stiprinantis neigiamą romų įvaizdį, kriminalinių problemų siejimą su čigono tautybe, – tai čigonų gyvenvietės minėjimas kriminaliniuose pranešimuose, nurodant

arba nusikaltimo vieta, arba naudojant vietovę kaip tam tikrą nuorodą (atskaitos tašką).⁷² Neretai tokiais neigiamais stereotipais paremta informacija nepasitvirtina. Pavyzdžiui, 2005 metais žiniasklaidoje buvo teigiama, kad Vilnius romų gyvenvietėje romai sudegino policijos postą, tačiau 2006 metais už šį nusikaltimą buvo nuteistas ne romų tautybės asmuo.⁷³

2006 metais buvo tęsiamas ikiteisminis tyrimas baudžiamojoje byloje, iškeltoje pagal 2004 metų gruodžio mėnesį Vilniaus miesto savivaldybės iniciatyva neteisėtai įvykdytą kelių būstų Vilniaus m. Kirtimų gyvenvietėje griovimo faktą – vieną ryškiausių pastarųjų metų romų teisių pažeidimų Europoje. Kaip teigiamas reiškinys paminėtina tai, kad rugpjūčio mėn. Kirtimų gyvenvietoje byloje buvo pripažinta nukentėjusiaja. Per 2006 metus šioje byloje daugiau pasistūmėta ir sprendimų priimta nebuvo, nors Vilniaus savivaldybės veiksmus neteisėtai pripažino ir Lygių galimybių, ir Seimo kontrolieriai bei Europos Komisija kovai su rasizmu ir netolerancija.

Vangi reakcija į rasizmo ir antisemitizmo apraiškas

Lietuvoje neoperatyviai vyksta nesantaikos kurstymo bylų, kurių dauguma yra dėl rasistinio ir antisemitinio pobūdžio incidentų, tyrimas ir nagrinėjimas. 2006 metais teismas priėmė sprendimą nuo 2003 metų besitęsusiame baudžiamojoje byloje dėl tautinės

nesantaikos kurstymo. 2003 metais Šiaulių centre vykusią žydų bendruomenės ceremoniją, skirtą menoros uždegimui, sutrukdė radikalus politikas Mindaugas Murza ir jo bendražygiai. Suėjus senaties terminui, teismas baudžiamąją bylą dėl trukdymo atlikti religines apeigas nutraukė ir visi septyni kaltinamieji išvengė realios bausmės. Dėl nesantaikos kurstymo Mindaugui Murzai ir bendražygiams buvo skirtos piniginės baudos.⁷⁴

Kaip ir anksčiau, 2006 metais pasitaikė incidentų, susijusių su viešu nacistinių simbolių naudojimu. Rugsėjo mėnesį Kauno „Forto“ bare vykusiame renginyje buvo viešai eksponuojami nacistiniai ženklai.⁷⁵ Pasitaikė ir vandalizmo aktų žydų kapinėse: birželį ir spalį Vilniaus žydų kapinėse buvo nugriauti paminklai, rugsėjo mėn. buvo išniekintas Vilniuje esantis memorialas Olandų gatvėje.

Etninių tyrimų centro žiniasklaidos monitoringo duomenimis, 2006 metais žiniasklaidoje padaugėjo pranešimų apie skustagalvių vykdytus rasistinius išpuolius.⁷⁶ Spalio mėnesį buvo pastebėta, kad nemokamai platintame „Studento kalendoriuje“ pateikta interneto nuoroda į neonacistinio pobūdžio „Lietuvos nacionalinio fronto“ interneto tinklalapį.⁷⁷

Sunku nesutikti su Europos Komisijos kovai su rasizmu ir netolerancija bei Jungtinių Tautų Rasinės diskriminaci-

jos panaikinimo Komiteto nuomone, kad Lietuvos teisėsaugos institucijų pareigūnams vis dar trūksta išprusimo ir kompetencijos, nagrinėjant rasizmo, antisemitizmo ir kitas netolerancijos apraiškas. Pavyzdžiui, vieno iš Kauno miesto policijos komisariatų viršininko pavaduotojas, dėl minėto incidento Kauno „Forto“ restorane, viešai pareiškė, kad nacistinės simbolikos ir aprangos naudojimas, jei tai daroma juoko forma, „nesikerta su niekuo“. Pažymėtina, kad vandalizmo atvejais kalti asmenys paprastai nėra nustatomi.⁷⁸ Maža to, Rasinės diskriminacijos panaikinimo Komitetas išreiškė susirūpinimą dėl įtariamo policijos pareigūnų diskriminacinio elgesio ir smurto panaudojimo prieš mažumų atstovus, tame tarpe prieš romus. Pažymėtina, jog netinkamas požiūris ir kompetencijos stoka pakerta pasitikėjimą teisėsaugos institucijomis. Todėl teisėsaugos pareigūnų bei kitų teisinių profesijų atstovų (advokatų ir teisėjų) apmokymai turėtų tapti jų kvalifikacijos kėlimo programų prioritetu.

Rasinės diskriminacijos panaikinimo Komiteto 2006 metų ataskaitoje raginama nusikaltimo įvykdymą dėl rasistinių motyvų arba tikslų vertinti kaip sunkinančią aplinkybę, leidžiančią skirti griežtesnę bausmę.

Nejautrumas seksualinėms mažumoms

Didžioji visuomenės dalis nepitaria įvairių formų diskriminacijai, tačiau

tuo pačiu metu palaiko homoseksualių asmenų saviraiškos ribojimą. 61 % Lietuvos gyventojų nenorėtų priklausyti jokiai organizacijai, kuri turi homoseksualių narių, 58 % bijotų, jeigu jų vaikų mokytojai būtų homoseksualūs, 51 % nerinktų kandidato į Seimą ar savivaldybės tarybą, jei jis atvirai pripažintų savo homoseksualumą, 47 % gyventojų vis dar mano, kad homoseksualius asmenis reikia gydyti (tik retas žino, kad 1973 m. homoseksualumas buvo išbrauktas iš Pasaulinės sveikatos organizacijos ligų sąrašo). Be to, 66 % gyventojų mano, kad homoseksualūs asmenys neturėtų tapti kunigais, dirbti mokyklose (69 %) ir policijoje (51 %).⁷⁹

Eurobarometro duomenimis, 42 % Lietuvos žmonių teigia, jog diskriminacija dėl seksualinės orientacijos Lietuvoje yra labai paplitusi, o 30 % apklaustųjų mano, kad per pastaruosius penkerius metus diskriminacija dėl seksualinės orientacijos šalyje tapo dažnesnė.

Kontraversiškų vertinimų sulaukė 2006 metų vasarį Juodkrantėje turėjusi vykti paroda. Parodų namų kuratorė atsisakė priimti kituose miestuose anksčiau eksponuotą nuotraukų ciklą apie tradicines ir netradicines šeimas, nes kai kuriuose darbuose buvo vaizduojami homoseksualūs asmenys. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba už šiuos diskriminacinius veiksmus menotyrintinkei skyrė įspėjimą.⁸⁰

Kaip ir anksčiau, 2006 metais nuostatų apriboti homoseksualių žmonių saviraišką pasigirdo ir Seime. Kontraversišką *Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymo* pataisų projektą rudens Seimo sesijoje įregistravo grupė Seimo narių, raginusių riboti informaciją „palankiai nušviečiant homoseksualius santykius“, nors projekto deramai neparengė ir neapibrėžė, ką reiškia „palankiai“. Gėjų lygos atstovas patvirtino pritarius jau galiojantiems draudimams transliuoti tvirkinančio pobūdžio informaciją ir saugoti nuo jos nepilnamečius, tačiau perspėjo, kad papildomai siūlomų pataisų priėmimas leistų uždrausti ir filmus, kuriuose rodomi homoseksualūs personažai, ir nevyriausybinę organizacijų, atstovaujančių homoseksualius asmenis, interneto tinklalapius.⁸¹

Tiek Juodkrantės parodos atvejis, tiek pataisų projektas Seime rodo, jog valstybės politikai ir tarnautojai neturi aiškios nuostatos, jog teisę į žodžio laisvę (įskaitant palankaus ar neutralaus požiūrio į homoseksualumą reiškimą) asmenys turi nepriklausomai nuo savo lytinės orientacijos.

2006 metais į viešumą iškilo transeksualių asmenų problemos. Europos Žmogaus teisių teismas viešai išnagrino lytį norinčio pakeisti asmens bylą prieš Lietuvą.⁸² Taip pat viešai pasireiškė du kiti transeksualūs asmenys.⁸³ Kilusios diskusijos parodė Lie-

tuvos visuomenės neišprusimą šiuo klausimu ir nepakantumą žmonėms, ištiktiems šios problemos.

Pataikaudami populiariajam nepakantumui, Lietuvos politikai atsisako priimti įstatymą, kuris leistų transeksualiems asmenims gauti reikalingą chirurginį gydymą. *Civiliniame Kodekse* yra numatyta asmens teisė į lyties pakeitimą, tačiau jos praktinis įgyvendinimas yra sąlygojamas kito įstatymo priėmimu. *Civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas* įpareigojo Seimo narius priimti šį teisės aktą, t.y. Seimas šiuo atveju neturi diskrecijos teisės, bet tik prievolę. Nežiūrint į tai, jog lyties keitimo sąlygas ir tvarką nustatantis įstatymas turėjo būti priimtas dar 2003 metais, jis iki šiol yra nepriimtas. Atsisakydami pateikti įstatymą svarstymui ir jį priimti, Lietuvos politikai ne tik demonstruoja nejautrumą ir nepakantumą asmenų, kurie kenčia nuo šios ligos, atžvilgiu, bet ir pažeidžia įstatymą (*Civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymą*) bei Seimo nario priesaiką, kuria įsipareigojo gerbti Lietuvos Respublikos įstatymus.

Siauras požiūris į pabėgėlius

Pabėgėlių problema yra daugiau matoma tarptautinių teisinių įsipareigojimų kontekste. Vykdam šiuos įsipareigojimus, kaip teigiamos priemonės paminėtinos: *Įstatymo dėl užsieniečių teisinės padėties* pakeitimai, pagal ku-

riuos asmenys, pateikę prašymus suteikti prieglobstį, dabar nėra sulaikomi, o apgyvendinami Užsieniečių registracijos centre, netaikant jiems judėjimo laisvės apribojimų; LR socialinės apsaugos ir darbo ministro priimtu įsakymu, asmenims, gavusiems prieglobstį Lietuvoje, nuo 30 iki 60 mėnesių, yra pratęstas integracijos laikotarpis bei pabėgėliams suteiktos socialinės teisės; kreipimosi į administracinę teismą bei skundo padavimo terminas Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui buvo pratęstas nuo septynių iki keturiolikos dienų.

Tačiau, kaip ir anksčiau, 2006 metais pabėgėlio statusą gavusių asmenų skaičius buvo mažas. Nors Europos Komisija kovai su rasizmu ir netolerancija ragina Lietuvos valdžios institucijas užtikrinti, kad teigiamai įvertinus prašymą dėl pabėgėlio statuso suteikimo pagal *Konvenciją dėl pabėgėlių statuso*, toks statusas būtų suteikiamas visiems tokią teisę turintiems asmenims, tendencija išlieka ta pati – didelis skaičius asmenų, gauna tik humanitarinę apsaugą.⁸⁴

Komisija taip pat yra atkreipusi dėmesį į nepakankamą Užsieniečių registracijos centro, kuriame atskirose patalpose gyvena prieglobsčio prašytojai ir sulaikyti teisinio statuso neturintys migrantai, infrastruktūrą bei tą faktą, kad prieglobsčio prašytojams neteikiamos socialinės, psichologinės ir reabilitacijos paslaugos.

Pabėgėlių problema apima kitų kultūrų atstovų socialinės integracijos galimybes ir sunkumus. Vertinant šiuo požiūriu, neramina pastebimas Lietuvos visuomenės, valdžios institucijų bei žiniasklaidos neigiamas požiūris į tam tikras pabėgėlių grupes. Veiksmingai nepasipriešinus tokiam požiūriui, gali padidėti netolerancijos, neapykantos ir diskriminacijos apraiškos, gresiančios socialinėmis įtampomis ir neramumais.

Ypatingas dėmesys atkreiptinas į požiūrį į pabėgėlius iš Čėčėnijos. Neigiamas čėčėnų stereotipizavimo pavyzdys 2006 metais buvo tuometinės Vyriausybės kanceliarijos vadovo pareiškimas, jog „(*kotedžus*) būtų nusipirkę banditai ir net čėčėnai arba rusų specialiosios tarnybos“.⁸⁵ Dėl šio tautinę nesantaiką kurstančio pareiškimo buvo kreiptasi į Generalinę prokuratūrą. Šios apžvalgos ruošimo metu tyrimo rezultatai nebuvo žinomi. Kaip ir romų atveju, tautybės minėjimas kriminalinėse suvestinėse ypač jei įtariamieji – čėčėnai, yra dažnas reiškinys.⁸⁶ Žiniasklaidoje čėčėnai vis dažniau įvardijami kaip keliantys grėsmę.

Kylantys iššūkiai dėl musulmonų mažumos

Pastaraisiais metais išaugo visuomenės nepalankus požiūris į musulmonus: 1990 ir 1999 metais kaimynystėje jų nepageidavo 31–34 % respondentų, 2005 metais – 50 %, o 2006 metais – 58 % gyventojų. Teigiančių, kad jų

nuomonė apie musulmonus pablogėjo, per pastaruosius metus išaugo nuo pusės (49 %) iki dviejų trečdalių (67 %) Lietuvos gyventojų. Daugiau pastebimos neigiamos musulmonų savybės, o teigiamos vis mažiau. 2006 metais, palyginti su 2005 metais, padaugėjo musulmonus siejančių su nusikalstama veikla procentas (52 ir 63 %, atitinkamai) ir visuotinai pripažintų elgesio taisyklių ignoravimu (51 ir 61 %, atitinkamai).⁸⁷ Galima manyti, jog tai tiesiogiai susiję su padidėjusiu žiniasklaidos dėmesiu su islamu siejamomis grėsmėmis. Svarbūs visuomenės ir žiniasklaidos dėmesį patraukę įvykiai – tai sprogdinimai Londone 2005-ųjų liepą, riaušės Prancūzijos priemiesčiuose rudenį, pranašo Mahometo karikatūrų skandalas 2006 metų pradžioje, Izraelio ir Libano konfliktas.

Diskriminacijos apraiškos

2006 metų vasarą atliktos Eurobarometro apklausos duomenimis, Lietuvos gyventojai mano, kad labiausiai žmonės diskriminuojami dėl amžiaus ir neįgalumo (taip teigia 53 %). 2006 metų pabaigoje atlikta kita visuomenės nuomonės apklausa šį požiūrį patvirtino – labiausiai diskriminuojamomis socialinėmis grupėmis šalies gyventojai laiko psichikos ligonius, pagyvenusius žmones ir neįgaliuosius.⁸⁸

Ypatingą susirūpinimą kelia tai, jog nemažai užfiksuojamų diskriminacijos atvejų ir neetiškų pareiškimų kyla iš valstybės institucijų ir tai, kad diskrimi-

nacinių nuostatų pasitaiko galiojančiuose įstatymuose. Vieni ryškiausių 2006 metų pavyzdžių – tai Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos nustatyta netiesioginė diskriminacija dėl religijos nacionalinio anglų kalbos egzamino užduočių atveju bei diskriminacija dėl tautybės, renkant mokesčių iš nelietuvių tautybės Lietuvos piliečių dėl užsienyje įgyto diplomo registravimo.

Tiriant anoniminių skundą dėl galimos diskriminacijos religiniu pagrindu, atliekant 2006 metais anglų kalbos valstybinio egzamino užduotis, buvo nustatyta, jog egzamino užduotis, reikalaujanti papasakoti apie Visų šventųjų dieną ir Kūčias bei ką jos asmeniškai reiškia, pažeidžia *Lygių galimybių įstatymą*, nes asmenims, išpažįstantiems kitą religiją ar netikintiems, sudėtinga aprašyti katalikiškos šventės apeigas, papročius, tradicijas, net patiekalus, o tuo labiau išreikšti savo santykį su šiomis šventėmis. Tad abiturientai, kurie yra ne katalikai arba netikintys, patyrė netiesioginę diskriminaciją dėl religijos.⁸⁹

Renkant rinkliavą už užsienyje įgyto aukštojo mokslo diplomo pripažinimą Lietuvoje, Lietuvos Respublikos piliečiai nuo 2000 metų buvo traktuojami nevienodai: lengvata buvo suteikta išimtinai lietuvių kilmės ar teisės į Lietuvos Respublikos pilietybę išsaugojimo dokumentus turintiems asmenims.⁹⁰ Ši lengvata diskriminuoja nelietuvių kilmės asmenis, turinčius Lietuvos Respublikos pilietybę.⁹¹

Taip pat prisimintina, kad iki šiol nepanaikinta nuostata, kuri vien lietuvių kilmės asmenis atleidžia nuo valstybės mokesčių, prašant leidimo gyventi Lietuvoje.⁹²

⁶⁵ Žr. Žmogaus teisių įgyvendinimas Lietuvoje: Apžvalga, ŽTSl, 2005, 30–33 psl., Žmogaus teisių įgyvendinimas Lietuvoje: Apžvalga, ŽTSl, 2004, 35–37 psl., Žmogaus teisių įgyvendinimas Lietuvoje: Apžvalga, ŽTSl, 2003, 39 psl.

⁶⁶ Europos Komisijos kovai su rasizmu ir netolerancija, trečia ataskaita apie Lietuvą, CRI(2006)2, priimtas 2006 06 24, http://www.coe.int/t/e/human_rights/ecri/1-ecri/2-country-by-country_approach/Lithuania/Lithuania_CBC_3.asp#TopOfPage

⁶⁷ JT Rasinės diskriminacijos panaikinimo komiteto raportas apie Lietuvą, CERD/C/LTU/CO/3, 2006 03 21, <http://www.ohchr.org/english/bodies/cerd/docs/CERD.C.LTU.CO.3.pdf>

⁶⁸ Eurobarometras, Diskriminacija Europos Sąjungoje, duomenys apie Lietuvą, 2006 m. birželio – liepos mėn., http://ec.europa.eu/employment_social/eyeq/uploaded_files/documents/country_sheet_lt_en.pdf.

⁶⁹ Etninių tyrimų centro visuomenės nuomonės tyrimai: 2005–2006 m. Etniškumo studijos 2006/1. STI, Eugrimas, psl. 175.

⁷⁰ Žr., pavyzdžiui, Kauno čigonų baronas tik per plauką liko gyvas, *Omni*, 2006 10 24.

⁷¹ Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos: „Birželio 22 d. apie 11 val. Raseiniuose, Tiesos g., į D. A. (g. 1923 m.) namą užėjo dvi čigonės, iš kurių viena laikė šeiminingą užspaudusi jai burną, o kita iš sijono ki-

šenės pagrobė 4 000 litų“, 2006 06 22; „Birželio 15 d. 12 val. 30 min. Plungės r., Jodėnų k., į neužrakiną A. M. (g. 1928 m.) namą, užėjo čigonų tautybės mergina, kuri papurškė dujų šeiminingai į veidą ir pagrobė 1 000 litų“, 2005 06 15, http://www.policija.lt/suvestines/paieskos_rezultatas.php.

⁷² Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos: „Birželio 20 d. apie 14 val. Vilniuje, Dariaus ir Girėno g., prie čigonų taboro, įtarus kyšininkavimu, Vilniaus m. VPK kriminalinės policijos pareigūnai sulaukė du uniformotus tarnybos metu Vilniaus m. VPK viešosios policijos Patrulių rinktinės pareigūnus, pastarieji po apklausos paleisti“, 2006 06 20, http://www.policija.lt/suvestines/paieskos_rezultatas.php.

⁷³ Justinas Vanagas, Nuteistas Vilniaus tabore policijos postą padegęs vyras, *Delfi*, 2006 06 05, <http://www.delfi.lt/news/daily/crime/article.php?id=9773922&categoryID=5995>.

⁷⁴ Šiaulių apskrities televizija, M. Murzai ir jo bendražygiam – tūkstantinės baudos, *Delfi*, 2006 11 10, <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/article.php?id=11189269>.

⁷⁵ Kaip pranešė žiniasklaida, Kaune minint alaus baro „Fortas“ 10-ąjį jubiliejų, bare buvo iškabinta nacistinės Vokietijos vėliava, o lankytojus pasitiko Adolfu Hitleriu persirengęs vyriškis. BNS, E. Zuroffas protestuoja dėl svastikų Kauno bare, *Delfi*, 2006 09 19, <http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=10734948>.

⁷⁶ Žr. Daiva Jankauskaitė, Kinų virėją sumušė skustagalviai, *Delfi*, 2006 09 19, <http://www.delfi.lt/news/daily/crime/article.php?id=10730965>; Vilniaus neonaciai JAV pilietį sumušė policininkų akivaizdoje, *Omni*, 2006 09 04; Vilniuje kinas tapo jaunųjų nacistų taikiniu, *Delfi*, 2006 09 04, <http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=10590663&categoryID=7&ndate=1157317200>.

⁷⁷ Sigita Purytė, Studentams – nuoroda į neonacius, „Respublika“, 2006 10 10.

⁷⁸ Dėl nebaudžiamumo plinta vandalizmas. 2006 metais buvo pranešta apie rusų kapinių išniekinimą. Žr. BNS, Utenoje išniekintos rusų kapinės, 2006 12 18, <http://www.delfi.lt/news/daily/crime/article.php?id=11550258>.

⁷⁹ Lietuviai vis dar išlieka homofobiški, Alfa, 2006 11 20, <http://www.alfa.lt/straipsnis/84987>. Reprezentatyvią Lietuvos gyventojų apklausą EQUAL projekto Atviri ir saugūs darbe užsakyму 2006 m. liepos mėn. atliko visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centras „Vilmorus“.

⁸⁰ Bažnyčios hierarchai – prieš fotografijų apie gėjus parodą, BNS ir lrytas.lt, 2006 03 31, <http://www.lrytas.lt/index.asp?id=11438058061141728610&view=4>.

⁸¹ Eglė Digrytė, Politikų kova su homoseksualumo propagavimu siutina gėjus, Delfi, 2006 10 04, <http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=10861170&categoryID=7&ndate=1159909200>.

⁸² Edita Urmonaitė, Strasbūras išgirdo apie transseksualo kančias, „Lietuvos Rytas“, 2006 10 18; Dainius Sinkevičius, Lietuvės byla į Strasbūrą sutraukė šimtus teisininkų, „Lietuvos Žinios“, 2006 10 18.

⁸³ Žr., pavyzdžiui, Jurgita Zigmantavičiūtė, Lytį pakeitusį Lina svajoja apie nuotakos suknelę, „Vakarinė Palanga“, 2006 10 28.

⁸⁴ Europos Komisijos kovai su rasizmu ir netolerancija, trečia ataskaita apie Lietuvą.

⁸⁵ R. Kupčinskas kreipėsi į prokuratūrą dėl V. Račkio pareiškimo apie čečėnus, Delfi, 2006 04 06, <http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=9241436&categoryID=7&ndate=1144270800>.

⁸⁶ „Sausio 29 d. 16 val. 30 min. Švenčionių r., Pabradėje, Pienių g., į UAB teritoriją atėjo 4–5 asmenys (čečėnų tautybės), kurie grasindami daiktu, panašiu į peilį, sumušė UAB direktorių S. S. (g. 1955 m.) ir kitus buvusius darbuotojus bei pagrobė apie 200 000 litų. Įtariamasis Rusijos pilietis S. A. (g. 1972 m.) uždarytas į areštinę“ (2007 01 29); „Vasario 1 d. 23 val. 30 min. Jonavos r., Ruklos mstl., Ruklos pabėgėlių priėmimo centre, į Lietuvos piliečio J. N. O. (g. 1977 m.) kambarį, užėjo trys čečėnų tautybės vyriškiai, kurie, grasindami šeimininkui peiliu, jį sumušė bei pagrobė 500 litų. Įtariamieji A. D. (g. 1977 m.) ir A. M. (g. 1980 m.) uždaryti į areštinę“ (2005 02 02), http://www.policija.lt/suvestines/paieskos_rezultatas.php

⁸⁷ Beresnevičiūtė V., Frėjutė-Rakauskienė M. 2006, *Etninė tematika ir nepakantumas Lietuvos žiniasklaidoje: dienraščių analizė*, Etniškuomo studijos 2006/1, STI, Eugrimas, 19–44 psl.

⁸⁸ 2006 metų tyrimas: Kaip žmonės vertina žmogaus teisių padėtį Lietuvoje, Žmogaus teisių stebėjimo institutas, http://www.hrmi.lt/admin/Editor/assets/ZT_menuo_2006_Vilmorus_pristatymas.pdf.

⁸⁹ Žr. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos tinklalapį, skyrių „Skundai“, <http://www.lygibe.lt/newsf.php>.

⁹⁰ Žr. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. gruodžio 15 d. nutarimo Nr. 1458 „Dėl Valstybės rinkliavos objektų sąrašo, šios rinkliavos dydžių ir mokėjimo ir gražinimo tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 2000, Nr. 108-3463, 2005, Nr. 12-370) 4.473 punktą.

⁹¹ 2006 m. birželio 19 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 605 (Žin., 2006, Nr. 70-2579).

⁹² Žr. Žmogaus teisių įgyvendinimas Lietuvoje: Apžvalga, ŽTŠI, 2005, 35 psl.